

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 39. stavak 1. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 1. do 3. travnja 2014. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Povijesno područje – Nekropola sa stećcima na lokalitetu Lipa, Stupni Do, općina Vareš, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini nekropola sa 68 stećaka.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru koji obuhvata k.č. 435, k.o. Mir (novi premjer), posjedovni list broj 163, što odgovara k.č. 164, k.o. Striježevo (stari premjer), zk uložak broj 784 i k.č. 436, k.o. Mir (novi premjer), posjedovni list broj 151, što odgovara k.č. 166/2, k.o. Striježevo (stari premjer), zk uložak broj 853, općina Vareš, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati financijska sredstva za izradu i postavljanje informacijske ploče s osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III.

S ciljem trajne zaštite nacionalnog spomenika, na prostoru definiranom u točki I. stavak 3. ove odluke, utvrđuje se **zona zaštite** (površine 1.260 m²), sa sljedećim mjerama zaštite:

- dopušteni su isključivo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na tekućem održavanju, uključujući i one radove koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva mjerodavnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: mjerodavno ministarstvo) i strukovni nadzor mjerodavne službe zaštite

nasljeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: mjerodavna služba zaštite);

- dopušteno je obavljanje radova na infrastrukturi, uz odobrenje mjerodavnog ministarstva i strukovno mišljenje mjerodavne službe zaštite;

- radovi na uređenju lokaliteta i radovi na saniranju oštećenja dopušteni su isključivo uz prethodno izrađen plan sanacije, restauracije i konzervacije;

- dopušteno je poduzimanje mjera koje imaju za cilj sprječavanje daljnjeg propadanja stećaka, uz prethodno pribavljeno mišljenje stručnjaka za konzervaciju kamena;

- nije dopušteno pomjeranje nadgrobnika s grobova na bilo koju drugu lokaciju;

- nije dopušteno čišćenje stećaka od lišaja i mahovine, kao ni uklanjanje patine;

- izuzetno od prethodne alineje, dopušteno je čišćenje stećaka u slučaju da je ono neophodno za istragu epigrafskih ili dekorativnih elemenata spomenika, uz prethodno izrađen elaborat i odobrenje mjerodavnog ministarstva. Elaborat treba biti zasnovan na biološkim, kemijskim, fizičkim i drugim analizama za koje konzervator utvrdi da su neophodne, te sadržavati odgovarajuće konzervatorske mjere kojima će biti spriječeno uklanjanje patine, kao i procjenu utjecaja načina čišćenja na kamen i na okoliš;

- nije dopuštena nikakva izgradnja, niti izvedba radova koji bi mogli utjecati na izmjenu područja, kao ni postavljanje privremenih objekata ili stalnih struktura čija svrha nije isključivo zaštita i prezentacija nacionalnog spomenika;

- područje predstavlja arheološki lokalitet, pa je prilikom obavljanja arheoloških istražnih radova obvezno osigurati prisustvo arheologa;

- prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se rabiti u edukativne i kulturne svrhe;

- zabranjeno je vršiti sahranjivanje na udaljenosti manjoj od 5 metara od stećaka;

- zabranjeno je odlaganje otpada.

Vlada Federacije dužna je posebice osigurati izradu Projekta sanacije, restauracije i konzervacije nekropole, koji treba sadržavati:

- arheološku istragu;

- uređenje nekropola sa uklanjanjem samonikle vegetacije;

- izradu i provedbu programa prezentacije nacionalnog spomenika.

U cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika, utvrđuje se **zaštitni pojas**, kojega čine dijelovi k.č. 430, 434, 437/1 i 920/1, k.o. Mir (novi premjer).

Obuhvat zaštitnog pojasa počinje od tromeđe k.č. 434, 431 i 430 i ide istočno granicom k.č. 430 i 434, te nastavlja sjevernom granicom puta kroz k.č. 430 preko točkica čije su koordinate Y=6526549 X=4886401; Y=6526577 X=4886395 i Y=6526604 X=4886387. Granična linija zatim nastavlja granicom k.č. 430 i 434 do tromeđe k.č. 430, 434 i 920/1 i ide pravolinijski do sjeverozapadnog kuta k.č. 504/2. Sa ovog kuta linija ide dalje granicom k.č. 920/1 s k.č. 504/2, 504/1 i 463 do točke čije su koordinate Y=6526598 X=4886344, nastavlja pravolinijski do tromeđe k.č. 437/1, 437/2 i 920/1 i ide granicom k.č. 437/1 i 437/2 do sjeverozapadnog kuta k.č. 437/2. Granična linija dalje ide pravolinijski do točke na granici k.č. 437/1 i 438 čije su koordinate Y=6526509 X=4886390 i ide istom granicom do četveromeđe k.č. 434, 436, 437/1, te se pravolinijski vraća na polaznu točku na tromeđi k.č. 434, 431 i 430, k.o. Mir, i time je zatvoren zaštitni pojas. Površina zaštitnog pojasa je 1.704 m². Na tome se prostoru utvrđuju sljedeće mjere zaštite:

- nije dopuštena eksploatacija kamena, lociranje potencijalnih zagađivača okoline

utvrđenih propisima, izgradnja industrijskih objekata i magistralne infrastrukture i svih objekata koji tijekom izgradnje ili tijekom eksploatacije mogu ugroziti nacionalni spomenik;

- nije dopušteno izvođenje radova koji bi mogli utjecati na izmjenu područja i promjenu krajolika;

- nije dopušteno obavljanje radova na infrastrukturi osim uz odobrenje mjerodavnog ministarstva i strukovno mišljenje mjerodavne službe zaštite;

- nije dopušteno odlaganje otpada.

IV.

Stavljaju se izvan snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski spisi u dijelu u kojemu su suprotni odredbama ove odluke.

V.

Svatko, a posebice mjerodavna tijela Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI.

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, mjerodavnom ministarstvu, mjerodavnoj službi zaštite i općinskom tijelu uprave mjerodavnom za poslove urbanizma i katastra, radi provedbe mjera utvrđenih u toč. II. – V. ove odluke, te mjerodavnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII.

Sastavnim dijelom ove odluke je obrazloženje s pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web-stranici Povjerenstva (www.kons.gov.ba).

VIII.

Shodno članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IX.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedateljica Povjerenstva

Ljiljana Ševo

Broj: 05.1-2.3-59/14-14
1. travnja 2014. godine
Sarajevo

O b r a z l o ž e n j e

I. – UVOD

Na osnovu članka 2. stavak 1. Zakona o provedbi odluka Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika proglasilo nacionalnim spomenikom sukladno čl. V. i VI. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/02), sve dok Povjerenstvo ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Općina Vareš dostavila je dana 20. 10. 2011. godine prijedlog / peticiju za proglašenje Nekropole tećaka-lokalitet Lipa (Stupni Do), općina Vareš, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Sukladno odredbama Zakona, a na osnovu članka V. stavak 4. Aneksa 8. i članka 35. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, Povjerenstvo je pristupilo provedbi postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Područje Vareša karakterizira obilje prirodnih resursa (šuma, voda) i posebice rudnih bogatstava. Ova činjenica pogodovala je njegovom povijesnom razvoju, tako da se može reći da je cijeli prostor naseljen od najranijih dana. Prirodna bogatstva su izrabljivali Rimljani, da bi se ta aktivnost nastavila kroz cijeli srednji vijek, XIX. i XX. stoljeće sve do današnjih dana. O povijesnom razvoju područja svjedoče brojni materijalni tragovi, poput nekropola sa stećcima. Na području Vareša u 16 naseljenih mjesta evidentirane su 22 nekropole s ukupno 314 stećaka (17 ploča, 191 sanduk, 100 sljemenjaka i 6 amorfnih stećaka). Nekropola sa stećcima na lokalitetu Lipa, Stupni Do., udaljena je od Vareša oko 5 km zračne linije u pravcu juga. Nekropola broji 68 stećaka, a *do sada nije bila evidentirana*. Najveći broj stećaka orijentiran je po pravcu istok – zapad, a manji broj po pravcu sjever – jug. Preovladava forma sanduka, a evidentirano je i pet sljemenjaka, od kojih je jedan (br.11) reljefno ukrašenog "zabata".

II. – PRETHODNI POSTUPAK

Tijekom vođenja postupka izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije;
- uvid u sadašnje stanje dobra;
- kopiju katastarskog plana;
- zemljišno-knjižni izvadak;
- povijesnu, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu rabljene dokumentacije u okvirima ove odluke.

Prema odredbi članka V. stavak 2. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir

u Bosni i Hercegovini i članka 37. Poslovnika o radu Povjerenstva prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, Povjerenstvo će pružiti mogućnost vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnositelju peticije, institucijama mjerodavnim za očuvanje nasljeđa, strukovnim i znanstvenim institucijama, strukovnjacima i znanstvenicima, kao i drugim zainteresiranim osobama da iznesu svoje stavove. Sukladno tomu, Povjerenstvo je:

- dopisom broj: 05.1-35.2-5/12-104 od 18.06.2012. godine zatražilo dostavljanje dokumentacije i stavova u svezi sa proglašenjem – Nekropole sa stećcima Stupni Do (lokalitet Lipa) od: Općine Vareš (načelnik), Službe za imovinsko-pravne odnose i katastar, Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta i Federalnog ministarstva prostornog uređenja.
- Dopisom broj: 05.2-36.1-22/16-47 od 18. 04. 2016. godine, Povjerenstvo je zatražilo dostavljanje katastarskih podataka (umnožak katastarskog plana, posjedovni list, identifikacija sa starim premjerom) i gruntovne podatke (zemljišnoknjižne izvratke) za zemljišne parcele označene kao k.č. broj: 434 i 437/1 k.o. Mir, općina Vareš.

Prilikom podnošenja peticije, Općina Vareš dostavila je Povjerenstvu umnožak katastarskog plana i z.k. izvadak. Nakon toga, Povjerenstvu je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- dopisom broj: 07-40-4-4310-1/12, od 26. 06. 2012. godine, Federalno ministarstvo kulture i sporta obavijestilo je Povjerenstvo da, prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika, dobra nije bilo evidentirano niti zaštićeno kod Zavoda za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa;
- dopisom broj: 03-23-2-807/12-2, od 20. 06. 2012. godine, Federalno ministarstvo prostornog uređenja obavijestilo je Povjerenstvo da ne raspolaže traženim podacima niti traženu dokumentaciju;
- obavještenje da je Povjerenstvo pokrenulo postupak o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, poziv vlasnicima i druga zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama, tijelima ili institucijama da izlože svoja stajališta u svezi s proglašenjem dobra nacionalnim spomenikom, objavljeno je u "Službenom glasniku BiH", broj 15/14 od 25.02.2014. godine;
- dopisom broj: 02/3-643/14 od 24. 04. 2014. godine, Služba za društvene djelatnosti i boračko-invalidsku zaštitu, općine Vareš, dostavila je Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika sljedeće dokumente:
  - o Identifikacija parcela starog i novog premjera,
  - o Posjedovni list broj 151 i 163 , k.o. Mir, Vareš,
  - o Zemljišnoknjižni izvadak broj 784 i 853, k.o. SP Striježevo;
- dopisom broj: 04/1-1-30-628/16 od 21. 04. 2016. godine, Služba za društvene djelatnosti i boračko-invalidsku zaštitu općine Vareš, dostavila je Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika sljedeće dokumente:
  - o Identifikacija parcela starog i novog premjera,
  - o Posjedovni list broj 151 i 11 , k.o. Mir, Vareš,
  - o Zemljišnoknjižni izvadak broj 166/2, k.o. SP Striježevo;
-

- do trenutka donošenja odluke stavovi vlasnika nisu dobijeni.

1. Podatci o dobru

Lokacija

Nekropola Stupni Do-Mir, lokalitet Lipa, (44°07'17.30" N, 18°19'38.32" E)¹ udaljena je od Vareša oko 5 km zračne linije u pravcu juga.

Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji označenoj kao k.č. 435, posjedovni list broj 163, k.o. Mir (novi premjer), što odgovara k.č. 164. k.o. Striježevo (stari premjer), zk uložak broj 784, k.o. SP_Striježevo, i k.č. 436, posjedovni list broj 151, k.o. Mir (novi premjer), što odgovara k.č. 166/2, k.o. Striježevo (stari premjer), zk uložak broj 853, k.o. SP_Striježevo, općina Vareš, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podatci

Vareš je smješten u uskoj kotlini rijeke Stavnje na nadmorskoj visini 829 m. Bogatstvo rudama i prirodnim resursima (šuma, voda) uvjetovali su i njegov povijesni razvoj, tijekom njegovog postojanja. U vremenskom razdoblju od XIII. stoljeća p.n.e. do dolaska Rimljana IX. godine n.e. današnji prostor Vareša naseljavalo je ilirsko pleme Desidijata, s jakim uporištem u Brezi (Hedum castellum Daeisitiatum).²

2. Opis dobra

Prema istragama Šefika Bešlagića u razdoblju od 1964. do 1966. godine na području središnje Bosne, registrirano je 330 lokaliteta srednjovjekovnih nekropola u 216 naselja, sa ukupno 4758 stećaka.

Zastupljene su sve vrste i osobine stećaka koje se mogu vidjeti i u drugim područjima Bosne i Hercegovine. Najviše stećaka je u formi sanduka 3659 (77%), sljemenjaci su zastupljeni sa 14%, ploče 8%, krstače 0,7% i uspravni stećci 0,2%. Pored stećaka kao nadgrobni spomenici rabljeni su i mauzoleji, registrirano je pet natpisa sa mauzoleja (Gračanica, Rječica, Podbrežje, Mali Mošunj i Turbe). Stećci s navedenog područja su slabije obrađeni i manjih dimenzija u odnosu na stećke iz Hercegovine, ali i pojedine iz drugih dijelova Bosne. Većina sanduka su s postoljima, sljemenjaci su pretežno niski po visini i niskih krovnih ploha, s postoljima, nešto uži i kraći prema dnu. Krstače su za razliku od drugih krajeva Bosne i Hercegovine drukčijeg izgleda, one su s okruglom glavom i s jednim ili više lučnih ureza ispod nje, koji vizualno dočaravaju poprečne krakove, a stvarno ne postoje. Njihova pojava je ograničena na travničko-zeničkom području. Od ukupnog broja stećaka ukrašeno je svega 185 primjeraka ili 4%.³

Na području Vareša u 16 naseljenih mjesta evidentirane su 22 nekropole s ukupno 314 stećaka (17 ploča, 191 sanduk, 100 sljemenjaka i 6 amorfnih stećaka)⁴. Naselje Stupni Do udaljeno je oko 5 km zračne linije južno od Vareša. Od magistralnog puta do sela vodi strmi, dijelom makadamski put.

Nekropola sa stećcima na lokalitetu Lipa, Stupni Do

Na lokalitetu Lipa, smještena je nekropola sa stećcima. Najbliži stambeni i

---

¹ Koordinate su dana 03. 04 2014. godine preuzete sa internetske stranice: <http://www.earth.com/>.

² http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3062.

³ http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3062.

⁴ Bešlagić, Šefik. Stećci centralne Bosne, Sarajevo, 1967., str. 87.

pomoćni objekti (štale, hangari) nalaze se za oko 15 metara od nekropole u pravcu sjevera (odvojeni pristupnim putem od nekropole).

Najveći broj stećaka orijentiran je po pravcu istok – zapad, dok je pet stećaka (stećci broj: 4, 8, 23, 31 i 43), orijentirano u pravcu sjever – jug. Najveći broj stećaka je u formi sanduka ili ploča⁵, izuzev pet sljemenjaka (stećci broj: 6, 10, 11, 13 i 44?). Tri stećka (br. 66, 67 i 68) odvojena su od ostatka stećaka, smještene su u sklopu rimokatoličkog groblja, s leđne strane kapelice i fizički su odvojeni željeznom ogradom, koja pripada navedenom recentnom groblju. Stećak br. 65 manjim dijelom (sjevernom, dužom, bočnom stranom) zalazi pod ogradu rimokataoličkog groblja, a većim dijelom je na susjednoj parceli (k.č. 437/1).

Stećak br. 6 je nagnut prema pristupnom putu, prema kojemu "klizi". Veći dio stećaka (k.č. 436) ravnomjerno je raspoređen na katastarskoj čestici (dužinski). Stećci su u lošem stanju (popucale plohe, oštećeni, pomjerani s postolja), obrasli mahovinom (u većem ili manjem obimu), amorfni, utonuli, a na manjem broju stećaka su nanosi zemlje. Postoji mogućnost da ih je na terenu brojčano više, što se nije sa sigurnošću moglo utvrditi bez prethodnog čišćenja i istrage na lokalitetu.

Opis stećaka:

- Stećak br. 1, poklopna ploča?, dimenzija 150 x 30 x 34 cm
- Stećak br. 2, sanduk, dimenzija 200 x 106 x 15 cm⁶
- Stećak br. 3, sanduk:, dimenzija 100 x 72 x 10 cm
- Stećak br. 4, sanduk, dimenzija 180 x 110 x 50 cm
- Stećak br. 5, sanduk, dimenzija 192 x 58 x 57 cm
- Stećak br. 6, sljemenjak s postoljem dimenzija 140 x 60 x 30 cm, postolje: 164 x 84 x 25 cm
- Stećak br. 7, sanduk, dimenzija 180 x 110 x 50 cm
- Stećak br. 8, dimenzija 176 x 70 x 21 cm
- Stećak br. 9, dimenzija 150 x 84 x 7 cm
- Stećak br. 10, sljemenjak, vidljive dimenzije: dužina krova: 182 cm, ploha: 103 cm, ukrašen sa pročelja
- Stećak br. 11, sljemenjak, dimenzija 114 x 71 x 12 cm, utonuo, oštećena bočna strana krova sljemenjaka, ukrašen "zabat" sljemenjaka: obrubom sa motivom tordiranog užeta, unutar kojeg se nalaze arkade i rozete, te drška (?) bodeža ili mača (što bi se moglo utvrditi jedino otkopavanjem s obzirom na to da je stećak jako utonuo i vidljiv je samo vrh krova sljemenjaka)
- Stećak br. 12, sanduk, dimenzija 150 x 50 x 30 cm
- Stećak br. 13, sljemenjak, dimenzija 148 x 64 x 25 cm
- Stećak br. 14, dimenzija 207 x 140 x 20 cm
- Stećak br. 15, vidljivih dimenzija, d= 157, š= 50, utonuo
- Stećak br. 16, utonuo i samo evidentiran
- Stećak br. 17, sanduk, dimenzija 177 x 95 x 35 cm, napuknut (raste drvo iz njega)
- Stećak br. 18, dimenzija 153 x 80 x 23 cm
- Stećak br. 19, vidljivih dimenzija 100 x 60 cm utonuo

---

⁵ Ne može se sa sigurnošću utvrditi zbog utonulosti stećaka.

⁶ Napomena: vrlo je moguće da je sanduk br. 2 skliznuo s postolja? broj 1, jer je na terenu primjećeno u nekoliko slučajeva da su stećci skliznuli (ili pomjerani?) s postolja.

Stećak br. 20, gotovo u potpunosti utonuo, djelomično vidljiva gornja ploha (nanos zemlje i utonulost)

Stećak br. 21, gotovo u potpunosti utonuo, djelomično vidljiva gornja ploha

Stećak br. 22, sanduk, dimenzija 152 x 100 x 49 cm

Stećak br. 23, gotovo u potpunosti utonuo, djelomično vidljiva gornja ploha

Stećak br. 24, sanduk, vidljivih dimenzija 150 x 70 cm utonuo

Stećak br. 25, sanduk, vidljiva dimenzija d=133, utonuo

Stećak br. 26, vidljivih dimenzija 113 x 68 cm, utonuo

Stećak br. 27, (vjerojatno stećak, u potpunosti utonuo, vidljiv neznatan dio gornje plohe)

Stećak br. 28, sanduk, dimenzija 176 x 95 x 25 cm

Stećak br. 29, sanduk, dimenzija 216 x 100 x 44 cm

Stećak br. 30, sanduk, dimenzija 122 x 67 x 32 cm

Stećak br. 31, sanduk, dimenzija 192 x 96 x 30 cm

Stećak br. 32, sanduk, dimenzija 186 x 68 x 34 cm

Stećak br. 33, sanduk, dimenzija 172 x 67 x 25 cm

Stećak br. 34, sanduk, dimenzija 195 x 70 x 16 cm

Stećak br. 35, sanduk, dimenzija 170 x 118 x 15 cm

Stećak br. 36, sanduk, dimenzija 150 x 54 x 24 cm

Stećak br. 37, sanduk, dimenzija 210 x 84 x 10 cm

Stećak br. 38, sanduk s postoljem, postolje: 176 x 69 x 24 cm, smaknut

(pomjeren)

Stećak br. 39, gotovo u potpunosti utonuo

Stećak br. 40, sanduk, dimenzija 160 x 100 x 23 cm

Stećak br. 41, sanduk, dimenzija 143 x 78 x 18 cm

Stećak br. 42, sanduk, dimenzija 200 x 89 x 10 cm

Stećak br. 43, sanduk, vidljivih dimenzija 124 x 58 cm, utonuo

Stećak br. 44, sljemenjak (vjerojatno), dimenzija 180 x 83 x 22 cm

Stećak br. 45, vidljivih dimenzija 190 x 100 cm, utonuo

Stećak br. 46, sanduk, dimenzija 227 x 101 x 20 cm

Stećak br. 47, sanduk, dimenzija 150 x 80 x 43 cm

Stećak br. 48, sanduk, dimenzija 200 x 107 x 30 cm

Stećak br. 49, sanduk, dimenzija 160 x 60 x 24 cm

Stećak br. 50, sanduk, dimenzija 170 x 75 x 26 cm

Stećak br. 51, sanduk, dimenzija 146 x 60 x 20 cm

Stećak br. 52, sanduk, dimenzija 160 x 70 x 40 cm

Stećak br. 53, sanduk s postoljem, postolje pomjereno, dimenzija 157 x 70 x 50

cm

Stećak br. 54, sanduk s postoljem dimenzija d= 130 cm, š= 76 cm

Stećak br. 55, sanduk s postoljem, pomjeren s postolja (nije klesan iz komada), dimenzija 150 x 60 x 47 cm

Stećak br. 56, sanduk, vidljivih dimenzija 165 x 100 cm

Stećak br. 57, dimenzija 150 x 56 x 10 cm, utonuo, gornja ploha pukla po dužini

stećka

Stećak br. 58, sanduk s postoljem, skliznuo s postolja dimenzija 150 x 60 x 28 cm

Stećak br. 59, sanduk s postoljem, dimenzija 150 x 120 x 15 cm

Stećak br. 60, sanduk, dimenzija 205 x 76 x 26 cm

Stećak br. 61, sanduk, dimenzija 87 x 60 x 12 cm
Stećak br. 62, sanduk, dimenzija 164 x 68 x 17 cm
Stećak br. 63, sanduk:, dimenzija 164 x 74 x 30 cm
Stećak br. 64, ploča?, dimenzija 160 x 77 x 20 cm
Stećak br. 65, vidljiva dimenzija d= 167, utonuo, obrastao mahovinom, manjim dijelom zalazi ispod ograde u rimokataličko groblje (dužom bočnom, sjevernom stranom)
Stećak br. 66, sanduk, dimenzija 180 x 92 x 30 cm
Stećak br. 67, saduk:, dimenzija 170 x 110 x 12 cm
Stećak br. 68, sanduk, dimenzija 206 x 100 x 10 cm.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Prema evidenciji Zavoda za zaštitu spomenika, dobro nije bilo evidentirano niti zaštićeno kod Zavoda za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog nasljeđa (dopis broj: 07-40-4-4310-1/12, od 26. 06. 2012. godine).

U Prostornom planu BiH do 2000. godine na području općine Vareš kao spomenik III. kategorije uvršteno je 17 lokaliteta nekropola sa stećcima (303 stećka) bez preciznije identifikacije.⁷

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Istražne radove u smislu evidentiranja i obilaženja lokacija s tadašnjim postojećim stanjem na području općine Vareš, vršio je Šefik Bešliagić u razdoblju od 1964. do 1966. godine i objavio u djelu "Stećci centralne Bosne" 1967. godine. Nekropola Stupni Do, lokalitet Lipa, kod navedenog autora nije bila evidentirana.

Konzervatorsko-restauratorski radovi nisu poduzimani.

5. Sadašnje stanje dobra

Uvidom na licu mjesta, 19. veljače 2014. godine, ustanovljeno je sljedeće:

- na lokalitetu Stupni Do evidentirano je 68 stećaka (postoji mogućnost da ih je na terenu brojčano više, što se nije sa sigurnošću moglo utvrditi zbog stanja, bez prethodnog čišćenja i istrage na lokalitetu),
- najveći broj stećaka je u formi sanduka (ili ploča?, što ne možemo sa sigurnošću utvrditi zbog utonulosti stećaka), a evidentirana su četiri sljemenjaka (stećci broj:6, 10, 13 i 44?),
- najveći broj stećaka orijentiran je po pravcu istok – zapad, a stećci broj: 4, 8, 23, 31 i 43, orijentirani su po pravcu sjever – jug,
- stećci su grubo klesani i slabo očuvani (popucale plohe, oštećeni, pomjerani s postolja), obrasli mahovinom (u većem ili manjem obimu), amorfni, utonuli, a na manjem broju stećaka su nanosi zemlje),
- evidentiran je samo jedan ukrašen stećak (br. 11),
- na nekropoli su smještene daske (neke i na stećcima), plastika (kašete), sijeno, dijelovi automobila.

---

⁷ Skupina autora, Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo, Sarajevo, 1980., str. 50.

6. Specifični rizici

- Klizanje terena,
- prostor oko nekrpole koristi se kao deponija,
- recentni ukopi na rimokatoličkom groblju,
- nepovoljni utjecaji atmosferlija,
- samonikla vegetacija..

III. – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Povjerenstvo donosi odluku kao u dispozitivu. Odluka je utemeljena na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje

(dobra nastala od prapovijesti do kraja XX. vijeka).

B. Povijesna vrijednost

(veza građevine, cjeline ili područja sa povjesnom ličnošću ili značajnim događajem u povijesti)

C. Umjetnička i estetska vrijednost

- Ciii. Proporcije,
- Cv. Vrijednost detalja.

D. Čitljivost (dokumentarna, znanstvena, naobrazna vrijednost)

- ii. Svjedočanstvo o povijesnim mijenama,
- iv. Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru,
- v. Svjedočanstvo o tipičnom načinu života u određenom razdoblju.

E. Simbolička vrijednost

- v. Značaj za identitet skupine ljudi.

H. Jedinstvenost i reprezentativnost

- i. Jedinstven ili rijedak primjerak određenog tipa ili stila.

Sastavnim dijelom ove odluke su:

- umnožak katastarskog plana i z.k. izvadak izdat: 20. 10. 2011. godine, koji je izdala Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar, Općina Vareš.

- fotodokumentacija s terena.

Rabljena literatura

Tijekom vođenja postupka proglašenja dobra nacionalnim spomenikom BiH, rabljena je sljedeća literatura:

1924.   Glušac, Vaso, *Srednjovekovna "bosanska crkva", u: Prilozi za književnost,*

- jezik, istoriju i folklor, IV.*, Beograd, 1924.
1943. Kreševljaković, Hamdija, *Vareš kao glavno središte gvozdеноg obrta u Bosni i Hercegovini*, Glasnik Hrvatskih zemaljskih muzeja u Sarajevu, god. LIV. – 1942., Sarajevo, 1943.
1955. Vego, Marko, *Nalaz dubrovačkih dinara u Varešu*, GZM, Arh. n.s. knj. X, Sarajevo, 1955.
1957. Vego, Marko, *Naselja bosanske srednjovjekovne države*, Sarajevo 1957.
1963. Benac, Alojz, *Stećci*, Prosveta, Beograd, 1963.
1967. Bešlić, Šefik, *Stećci centralne Bosne*, Sarajevo, 1967.
1971. Anđelić, Pavao, *Stara bosanska župa Vidogošća ili Vogošća*, GZM, Arh. n.s. sveska XXVI, Sarajevo, 1971.
1971. Bešlić, Šefik, *Stećci, kataloško-topografski pregled*, Sarajevo, 1971.
1978. Anđelić, Pavao, *Srednjovjekovna župa Kamenica ili Krivaja*, GZM, Arh. n.s. knj. XXXII/1977., Sarajevo, 1978.
1980. Skupina autora, *Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-historijske vrijednosti*, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakultet u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo, Sarajevo, 1980.
1982. Anđelić, Pavao, *Problem naselja i užeg teritorija pod imenom Bosna u Studije o teritorijalopolitičkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo, 1982.
1982. Anđelić, Pavao, *Srednjovjekovna župa Trstivnica u Studije o teritorijalopolitičkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo, 1982.
1982. Bešlić, Šefik, Bešlić, Šefik, *Stećci – kultura i umjetnost*, Sarajevo 1982.
1984. Anđelić, Pavao, *Srednji vijek – doba stare bosanske države u Visoko i okolina kroz historiju I, (predhistorija, antika i srednji vijek)*, Visoko, 1984.
1984. Bojanovski, Ivo, *Razdoblje rimske uprave u Visoko i okolina kroz historiju I, (predhistorija, antika i srednji vijek)*, Visoko, 1984.
1990. Südland, L. V. (Ivo Pilar), *Južnoslavensko pitanje*. Prikaz cjelokupnog pitanja, Varaždin. Naslov izvornika: L. v. SÜDLAND, Die Südslawische Frage und der Weltkrieg. Übersichtliche Darstellung des Gesamt-Problems, Wien, 1990.
2009. Lovrenović, Dubravko, *Stećci*, Sarajevo, 2009.
- <http://www.earth.com/>.

Nositelj istrage i izrade Prijedloga odluke:

Silvana Čobanov, diplomirana arheologinja i profesorica francuskog jezika i književnosti, suradnica za arheologiju u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika